

Sygn. akt V CSK 514/19

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa E. P. , D. P. ,
M. S. i D. S.
przeciwko W. S.A. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 marca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) odstępuje od obciążenia powodów kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powodowie powołali się na potrzebę wykładni art. 448 k.c. (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jako przepisu „budzącego poważne wątpliwości w kontekście wytycznych i rodzaju zasad stosowanych przy ocenie czy doszło do naruszenia dóbr osobistych w postaci więzi rodzinnych między poszkodowanym a osobami najbliższymi w wyniku obrażeń doznanych przez poszkodowanego w wypadku”. Powodowie przytoczyli uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 marca 2018 r., III CZP 36/17 (OSNC 2018, Nr 11, poz. 103), III CZP 60/17 (OSNC 2018, nr 9, poz. 83) i III CZP 69/17 (OSNC 2018, Nr 11, poz. 104), w których Sąd Najwyższy opowiedział się za dopuszczalnością zastosowania art. 448 k.c. jako podstawy zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną ubiegającym się o nie w związku ze szkodą na najbliższej im osobie, sprowadzającą się do wywołania u niej takich obrażeń ciała i uszczerbku na zdrowiu, które uniemożliwiają nawiązanie z nią jakiegokolwiek kontaktu (stan wegetatywny, śpiączka) i podtrzymywanie dotychczasowych więzi rodzinnych. Powodowie wskazali, że sądy powszechne przyznają zadośćuczynienia osobom bliskim osoby, która doznała nie aż tak dotkliwego uszczerbku na zdrowiu, jeśli jest on jednak na tyle dotkliwy, że zmienia dotychczasowe relacje rodzinne z bliskimi.

Artykuł 448 k.c. w kontekście art. 23 i 24 § 1 k.c. i w związku z potrzebą odpowiedzi na pytanie, czy więź rodzinna jest dobrem osobistym oraz czy do naruszenia tego dobra osobistego prowadzi wywołanie rozstroju zdrowia u osoby najbliższej osobie dochodzącej roszczenia, był już przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego. W dawniejszej praktyce sądowej identyfikowano wprawdzie dobra osobiste oparte na więzi emocjonalnej z innymi osobami i uwarunkowane relacjami społecznymi, w jakich pozostaje człowiek (cześć, kult pamięci osoby zmarłej), ale nie było to dobro w postaci emocjonalnej więzi z najbliższymi w najbliższej rodzinie. O konieczności wyodrębnienia tej postaci dobra osobistego Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w uchwale z 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (nie publ.), w uchwale z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (OSNC 2012, nr 1, poz. 10), postanowieniu siedmiu sędziów z 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14 (OSNC 2014, nr 12, poz. 124), wyroku z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 719/15 (OSNC 2017, nr 5, poz. 60), wyroku z 24 kwietnia 2018 r., V CSK 300/17 (nie publ.). Dobro to może zostać naruszone wskutek czynu niedozwolonego osoby trzeciej prowadzącego do - niweczącej istniejące więzi rodzinne - śmierci osoby najbliższej, co uzasadnia dochodzenie roszczenia opartego na art. 446 § 4 k.c. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 marca 2018 r., III CZP 36/17 (OSNC 2018, Nr 11, poz. 103), III CZP 60/17 (OSNC 2018, nr 9, poz. 83) i III CZP 69/17 (OSNC 2018, Nr 11, poz. 104), Sąd Najwyższy opowiedział się za zasadnością identycznego traktowania sytuacji, gdy czyn niedozwolony prowadzi do ciężkiego i trwałego

uszczerbku na zdrowiu, powodującego, że osoba nim dotknięta znajduje się - z punktu widzenia jej zdolności do wchodzenia i podtrzymania relacji emocjonalnych z najbliższymi - w stanie bliskim śmierci, powodującym ciężkie i głębokie upośledzenie funkcji życiowych (śpiączka, stan wegetatywny) (oprócz przywołanych wyżej uchwał siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 marca 2018 r., zob. także wyroki SN z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 719/15, OSNC 2017, nr 5, poz. 60; z 10 lutego 2017 r., V CSK 291/16, z 24 kwietnia 2018 r., V CSK 300/17, z 6 lipca 2018 r., II CSK 234/17). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie można rozbudowywać katalogu sytuacji, w których dochodzi do zerwania więzi bliskości rodzinnej z osobą dotkniętą szkodą na osobie, gdyż gdy stopień jej uszczerbku na zdrowiu nie jest tak dotkliwy, jak opisany w powołanych wyżej uchwałach, to więzi z najbliższymi, w których pozostaje ulegają co najwyżej przeobrażeniu, ale nie unicestwieniu.

Za wąskim ujmowaniem katalogu przypadków, które można zrównać z rodzącym odpowiedzialność cywilną zerwaniem więzi rodzinnej z najbliższymi, przemawia i to, że stanowisko zajęte w przytoczonych uchwałach Sądu Najwyższego - także w odniesieniu do wąskiego zakresu zdarzeń, do którego ma zastosowanie - nie zyskało powszechnej akceptacji, czego wyrazem jest np. uchwała składu sędziów

Sądu Najwyższego - Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z 22 października 2019 r., I NSNZP 2/19 (nie publ.), w której skład orzekający uznał, że osobie bliskiej poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego rozstroju zdrowia, nie przysługuje zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 448 k.c.

Skarga kasacyjna nie może być wymierzona bezpośrednio w ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia i w ocenę dowodów, która do nich doprowadziła. Ustaleniami tymi Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną pozostaje związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z ustaleń będących podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie nie wynika, żeby wskutek wypadku spowodowanego przez osobę, za którą pozwany ponosi odpowiedzialność ubezpieczeniową mąż i ojciec powodów znalazł się w stanie wyłączającym utrzymywanie z nim jakichkolwiek relacji emocjonalnych.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

aj